

PRILOZI

Prilog 1 — Protokol intervjua (I. i II. krug istraživanja)

Pitanja za polustrukturirani intervjua — I. krug istraživanja

- *Protokol intervjua*

Dob:

Spol/rod:

Stručna sprema:

Zanimanje:

- *Kao uvod u intervjua postaviti ću vam dva općenita pitanja vezana za probleme i mogućnosti razvoja Središnje Like (i Like općenito).*

1. Što otežava razvoj Like danas?
2. Gdje/u čemu vidite mogućnosti razvoja Like u idućih dvadeset godina?

- *Slijede pitanja vezana za gospodarske grane i djelatnosti kojima se vi bavite, a koje bi mogle pridonijeti ili već pridonose implementaciji koncepta održivog razvoja.*

3. Koja bi trebala biti uloga ustanove u kojoj ste zaposleni/privatne tvrtke u vašem vlasništvu u podupiranju i podršci (održivog) razvoja Središnje Like? (pitanje za stručnjake, poduzetnike i obrtnike)
4. Što planirate inovirati u aktivnostima ustanove u kojoj ste zaposleni/privatne tvrtke u vašem vlasništvu, a da ide ukorak s održivim razvojem? Koja bi trebala biti uloga te ustanove/tvrtke u održivom razvoju Središnje Like u sljedećim godinama? (pitanje za stručnjake, poduzetnike i obrtnike)
5. Čime se bavi vaš OPG/obrt/poduzeće, odnosno što proizvodite i koliko tog proizvoda proizvodite? (pitanje za poljoprivrednike, obrtnike i poduzetnike)
6. S kojim se poteškoćama susrećete u proizvodnji i plasmanu svojih proizvoda? (pitanje za poljoprivrednike, obrtnike i poduzetnike)

7. Što je potrebno promijeniti da bi proizvodnja bila veća, kvalitetnija i lakša? (pitanje za poljoprivrednike, obrtnike i poduzetnike)
8. Planirate li u budućnosti proizvoditi nešto drugo, neke nove proizvode i koje/što? (pitanje za poljoprivrednike, obrtnike i poduzetnike)
9. Jeste li razmišljali o tome da brendirate proizvod koji proizvodite u smislu autohtonog ličkog proizvoda? (pitanje za poljoprivrednike, obrtnike i poduzetnike)

• *Pitanja koja slijede vezana su za vaša promišljanja o konceptu održivog razvoja i mogućnostima njegove implementacije u Središnjoj Lici.*

10. Koji su, prema vašem mišljenju, glavni oslonci održivog razvoja Središnje Like?
11. Koje su, prema vašem mišljenju, mogućnosti razvoja turizma i poljoprivrede ili neke druge gospodarske grane koja se vama čini održivom?
12. Koje se vrste znanja danas »proizvode« u Lici, za koja ocjenjujete da su potrebna, a još uvijek ih nema?
13. Tko može artikulirati razvojne projekte u Lici? Stručna pomoć unutar Like ili izvan nje? Odakle i kakva? Odakle bi se trebala crpiti sredstva za razvojne projekte?
14. Za koje djelatnosti procjenjujete da bi bile zanimljive za strane ulagače u Središnju Liku?
15. Imate li ideju (koju trenutačno ostvarujete ili je niste u mogućnosti ostvariti) za koju bi se moglo reći da je održiva, koja bi omogućila razvoj ustanove u kojoj radite/tvrtke (razvoj vaše okoline i vas samih), koja bi bila isplativa na dulje vrijeme? O čemu se radi?

Pitanja za polustrukturirani intervju
— II. krug istraživanja

• *Protokol intervjua*

Dob:

Spol/rod:

Stručna sprema:

Zanimanje:

• *Najprije ću vas pitati nekoliko pitanja vezanih za ekologiju:*

1. Mislite li da su rijeke u Središnjoj Lici čiste ili onečišćene? Što mislite o kakvoći vode u Lici općenito?

2. Kakva je, prema vašem mišljenju, kakvoća zraka u Lici?
3. Kakva je, prema vašem mišljenju, kvaliteta tla u Lici?
4. Kakvo je, prema vašem mišljenju, organizirano zbrinjavanje komunalnog otpada u Lici?
5. Postoji li u Središnjoj Lici problem buke? Ako da, gdje i iz kojih je izvora?
6. Okolišni i prirodni kapital Središnje Like je na visokoj razini. Sveobuhvatno gledano, ugrožava li ga nešto ili »nagriza«? Na što bi trebalo usmjeriti posebnu pozornost (rješavanje nekih problema, na primjer) kako bi prirodni kapital ostao očuvan, ali i održivo korišten?

• *Slijedi nekoliko pitanja povezanih za ekonomiju, rad i slobodno vrijeme:*

7. Uolikoj mjeri je u Središnjoj Lici zastupljena proizvodnja hrane za vlastite potrebe? Vaša procjena?
8. Što mislite kako je u Središnjoj Lici organizirano tržište poljoprivrednim proizvodima? Imamo li interno lokalno tržište (lokalna proizvodnja i lokalna potrošnja) i kako ono funkcionira?
9. Što Lika od hrane proizvodi, a da se izvozi u druge krajeve Hrvatske i u inozemstvo?
10. Je li, odnosno u kojim je razmjerima u Lici razvijena siva, neregistrirana kupnja-prodaja poljoprivrednih proizvoda?
11. Smatrate li da Središnja Lika ima pretpostavke za razvoj ekološke poljoprivrede i koje su? Koje pretpostavke eventualno nedostaju? Kakve su ukupne mogućnosti razvoja ekološke poljoprivrede u ovome kraju?
12. Koliko je i gdje u Središnjoj Lici razvijena ekološka poljoprivreda? Navedite primjere!
13. Kako ocjenjujete stupanj razvoja turizma u Središnjoj Lici? Što se nudi posjetitelju danas? Što bi se još moglo ponuditi u godinama koje dolaze? Koje su mogućnosti u tome smislu?
14. Koliko su i gdje u Središnjoj Lici razvijeni alternativni oblici turizma (ekološki, ruralni, adrenalinski, npr. atraktivni sportovi)? Navedite primjere!
15. Koja znanja i ideje smatrate nedostajućim, a potrebnim među (mladim) ljudima u Središnjoj Lici za razvoj suvremene, održive i profitabilne ekonomije prirodnih resursa u Središnjoj Lici?
16. Što mislite o (ne)zaposlenosti u Središnjoj Lici?
17. Kakvo je stanje s nezaposlenošću mladih?
18. U čemu vidite najviše problema sa zapošljavanjem u Središnjoj Lici u budućnosti?

19. Što mislite na koji bi se način stanje vezano za tržište, ekonomiju i rad moglo popraviti u Lici? Što bi u tom pogledu trebala učiniti lokalna vlast, a što poduzetnici i sami građani?
20. Na koji način, prema vašem mišljenju, stanovnici Središnje Like (ili Like općenito) provode slobodno vrijeme? Ima li razlike u provođenju slobodnog vremena između stanovnika grada Gospića i seoskog stanovništva? Koje su to razlike?

• *Sljedeća se pitanja odnose na identitet i socijalnu integraciju (kohezija i solidarnost):*

21. Koliko su ljudi u Lici, prema vašem mišljenju, međusobno povezani u svakodnevnom životu? Koliko se podupiru i pomažu općenito, a koliko na razini srodstva i susjedstva?
22. Ako biste mogli izabrati između dvaju polova — tradicionalnog i suvremenog načina života u (većim) gradovima, što biste izabrali kao prevladavajući način života stanovništva Središnje Like?
23. Smatrate li sebe Ličaninom/Ličankom? Ako da, ponosite li se time i je li vam važno da vas drugi smatraju Ličaninom/Ličankom?
24. Što se u pogledu međusobne povezanosti i pomaganja u svakodnevnom životu događalo posljednjih 20 godina? Vaša procjena!
25. Što će se događati sljedećih 20 godina? Vaša procjena!

• *Sljedećih nekoliko pitanja odnosi se na povjerenje među ljudima u svakodnevnom životu, razvijenost civilnog društva (udruga) i politiku:*

26. Općenito govoreći, smatrate li da se većini ljudi (u Središnjoj Lici) može vjerovati, ili držite da u odnosu s drugim ljudima treba biti oprezan?
27. Kome najviše vjerujete? U koga imate povjerenje? Vjerujete li samo članovima uže obitelji, užem krugu prijatelja, ili imate povjerenja i u većinu (nepoznatih) ljudi s kojima surađujete? Objasnite svoje mišljenje.
28. Gdje, po vašem mišljenju, ima više povjerenja i suradnje među ljudima — na selima u Središnjoj Lici ili u gradu Gospiću? Ako ima razlika u povjerenju, možete li ih objasniti?
29. Je li suradnja i povezanost u svakodnevnom životu među ljudima u Lici važan element svakodnevnog života, opstanka pa i razvoja ovog kraja? Objasnite svoje stajalište.
30. Kakva je vaša ocjena razvijenosti civilnog društva (udruga) u Središnjoj Lici (i Lici uopće)? Možete li navesti neke pozitivne primjere djelovanja civilnog društva?

31. Mislite li da ljudi u Lici pomažu jedni drugima čineći međusobne usluge? Smatrate li da je takva »pomoć« pozitivnog ili negativnog karaktera? Objasnite svoje mišljenje.
32. Kako biste okarakterizirali oblik prevladavajuće političke kulture u Središnjoj Lici? Ako biste imali ponuđena dva pola — demokratski i autoritarni — koji biste izabrali da opišete političku kulturu u Lici? Objasnite zašto ste tako izabrali.
33. Koji oblik političke kulture bi pridonio bržem, kvalitetnijem i održivijem razvoju kvalitete življenja i ljudskih sloboda u Središnjoj Lici?

Prilog 2 — Sažeti (tablični) prikaz rezultata istraživanja (I. i II. krug)

PROBLEMI RAZVOJA U SREDIŠNJOJ LICI (OPĆA RAZINA)	RJEŠENJA OSNOVNIH PROBLEMA RAZVOJA SREDIŠNJE LIKE (OPĆA RAZINA)
Manjak stanovništva negativna demografska kretanja	Privlačenje mladih — povratak sa studija, pomoć u zapošljavanju i zadovoljenju osnovnih životnih uvjeta
Manjak stručnjaka, nestručno vodstvo	Obrazovanje stručnjaka i dolazak stručnjaka izvana; prihvatanje mišljenja stručnjaka
Neorganizirano tržište (poljoprivrednim) proizvodima, monopol otkuplivača	Suradnja s NP-om Plitvička jezera — potencijal u milijun posjetitelja
Usitnjenost (poljoprivrednog) zemljišta, nesređeni imovinsko-pravni odnosi	Zakonska rješenja
Mentalitet Ličana <ul style="list-style-type: none"> • tradicionalno-patrijarhalno nasljeđe • politička ljevica ili desnica (bez osobite alternative) • ostvarenje interesa pojedinih interesnih skupina 	<ul style="list-style-type: none"> • udruge civilnog društva koje promiču svijest o ravnopravnosti spolova, ljudskim pravima, pravima žena, djece... • promicanje demokracije i demokratskih načela • transparentnost (na svim područjima)!
Minirana (poljoprivredna) područja	Razminiranje cjelokupne Like
Nemogućnost pristupa informacijama (poljoprivrednog) stanovništva	Područni uredi stručnih službi, dostupni i stručni informatori, brošure, leci — opća dostupnost informacija!

MOGUĆNOSTI ODRŽIVOG RAZVOJA SREDIŠNJE LIKE	PRIRODNI KAPITAL	OPĆI INTERESI RAZVOJA
Poljoprivreda (integralna pa ekološka) <ul style="list-style-type: none"> • mješovita obiteljska poljoprivredna gospodarstva • finalizacija proizvoda 	Relativno čist okoliš — voda, tlo, zrak Bogata biološka raznolikost — mogućnost uzgoja raznovrsnih kultura	Pokrenuti ekološku poljoprivredu; zaštititi i brendirati proizvode
Turizam u sinergiji s ekologijom, tradicijom i poljoprivrednom	Prirodna sredina — zaštićena područja netaknute prirode Ugodna klima — kontinentalna i planinska + blizina Sredozemlja Lijepi i raznovrsni krajolici (krški oblici)	Regionalni kapacitet sveopćeg društvenog razvoja graditi na posebnosti ličke regije (prirodnoj i kulturnoj)
Održivo korištenje obnovljivih prirodnih resursa: <ul style="list-style-type: none"> • šuma — drvna industrija: finalizacija proizvoda, biomasa • tlo — nije kemijski tretirano: ekološka poljoprivreda • voda — rijeke ponornice i prirodno pročišćavanje: punionice vode • obnovljivi oblici proizvodnje električne energije: sunce, vjetar 	Bogata biološka raznolikost — održivo korištenje, a ne zlouporaba	Zaštititi prirodne resurse i održivo gospodariti njima za korist lokalne zajednice
Edukacija stanovništva — osobito suvremena znanja vezana za poljoprivredu, ekologiju, održivost	Učenje za i vođenje prema integralnoj održivosti	Jačati socijalnu pravdu i smanjiti socioekonomske razlike među stanovništvom

LICI JE POTREBNO

LJUDSKI KAPITAL	SOCIJALNI KAPITAL	ODRŽIVI RAZVOJ
<p>Znanje</p> <p><i>Preporuke ispitanika:</i></p> <p>Stručna znanja.</p> <p>Zanatska znanja.</p> <p>Edukacija (doškovanje) i pristup informacijama općenito.</p> <p>Obrazovanje u inozemstvu.</p>	<p>Povjerenje</p> <p><i>Preporuke ispitanika:</i></p> <p>Opstanak/očuvanje povezujućeg socijalnog kapitala (odnosi s članovima zajednice).</p> <p>Uopćeno povjerenje.</p> <p>Premošćujući socijalni kapital (povjerenje prema ljudima koji nisu pripadnici uže skupine ljudi s kojima se poznajemo).</p>	<p>Ekološka dimenzija</p> <p><i>Preporuke ispitanika:</i></p> <p>Infrastruktura — otpadne vode, odlagališta otpada (pravilno odlaganje i selekcija).</p> <p>Ograničenje utjecaja na vodostaje lokalnih rijeka (akumulacija Kruščica).</p> <p>Organiziran i sustavan način upravljanja prirodnim resursima.</p> <p>Konačno razminiranje cjelokupnog teritorija regije Like.</p>
<p>Zdravlje</p> <p><i>Preporuke ispitanika:</i></p> <p>Medicinska oprema i klinike dostupne lokalnom stanovništvu.</p> <p>Medicinski stručnjaci.</p> <p>Poboljšanje životnih uvjeta doseljenih stanovnika.</p>	<p>Norme uzajamnosti</p> <p><i>Preporuke ispitanika:</i></p> <p>Održati razinu međuljudske udruge civilnog društva i pomoći i suradnje koja je trenutačno svojstvena starijim naraštajima.</p>	<p>Ekonomska dimenzija</p> <p><i>Preporuke ispitanika:</i></p> <p>Konkretan dugoročni plan i cilj razvoja.</p> <p>Organizacija u smislu korištenja financijske potpore iz fondova EU-a.</p> <p>Odgovorno ponašanje i školovani, kreativni socijalni akteri.</p> <p>Organizirano tržište lokalnim poljoprivrednim proizvodima.</p> <p>Turizam (alternativni oblici).</p> <p>Radna mjesta (proizvodnja, ne administracija).</p> <p>Komplementarna ponuda, a ne konkurencija.</p> <p>Suvremena oprema u poljoprivredi.</p> <p>Međusobna suradnja svih ustanova, institucija, tvrtki, zadruga, proizvođača i konzumenata.</p>
<p>Vještine</p> <p><i>Preporuke ispitanika:</i></p> <p>Učenje za održivost i vođenje prema održivosti.</p>	<p>Mreže povezanosti</p> <p><i>Preporuke ispitanika:</i></p> <p>Ojačati/aktivirati postojeće udruge civilnog društva i poticati osnivanje novih vezanih za zaštitu ljudskih prava, okupljanje žena, mladih...</p>	

Sociokulturna dimenzija

Preporuke ispitanika:

Održati razinu međuljudske povezanosti i pomaganja.

Iskoristiti jakost identitetske pripadnosti stanovništva za očuvanje (pozitivnog) tradicionalnog nasljeđa).

Poboljšati kvalitetu i dostupnost zdravstvenih usluga.

Omogućiti školovanje/usavršavanje kadra izvan Like za povratak i rad u Lici.

Obogatiti kulturne sadržaje za lokalno stanovništvo i u službi turističke ponude.

Politička dimenzija

Preporuke ispitanika:

Obrazovan, školovan i stručan kadar bez obzira na političku orijentaciju.

Decentralizacija i suradnja sa stručnjacima i lokalnim stanovništvom.

LICI NIJE POTREBNO

LJUDSKI KAPITAL	SOCIJALNI KAPITAL	ODRŽIVI RAZVOJ
<p>Znanje</p> <p><i>Ispitanici kritiziraju:</i> Ekonomska usmjerenja: stručnjaci za cestovni promet, upravni pravnici i učitelji.</p>	<p>Povjerenje</p> <p><i>Ispitanici kritiziraju:</i> Amoralni familizam i rođijaštvo — negativni oblici povjerenja gdje prednost imaju oni koji posjeduju veze i poznanstva preko rođaćkih i prijateljskih poznanstava.</p>	<p>Ekološka dimenzija</p> <p><i>Ispitanici kritiziraju:</i> Industrija koja onečišćuje okoliš.</p>
<p>Zdravlje</p> <p>—</p>	<p>Norme uzajamnosti</p> <p><i>Ispitanici kritiziraju:</i> Zloupotreba normi uzajamnosti (nepotizam, amoralni familizam, rođijaštvo) — činjenje usluga u negativnom kontekstu.</p>	<p>Ekonomska dimenzija</p> <p><i>Ispitanici kritiziraju:</i> Uvoz poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.</p>
<p>Vještine</p> <p>—</p>	<p>Mreže povezanosti</p> <p><i>Ispitanici kritiziraju:</i> Udruge vezane za sportske aktivnosti i dosadašnji oblik lovačkih društava — takvih udruga ima dovoljno i aktivne su. Ostale udruge, osobito one vezane za ljudska prava i socijalna pitanja, ili su registrirane, a neaktivne ili uopće ne djeluju na području Like.</p>	<p>Sociokulturna dimenzija</p> <p><i>Ispitanici kritiziraju:</i> Odseljavanje mladih (visokoškoloranih) stanovnika.</p>
		<p>Politička dimenzija</p> <p><i>Ispitanici kritiziraju:</i> Autoritaran oblik političke kulture.</p>

NAJVEĆI PROBLEMI U LICI — Opći problem

LJUDSKI KAPITAL	SOCIJALNI KAPITAL	ODRŽIVI RAZVOJ
<p>Znanje</p> <p><i>Ispitanici upozoravaju na:</i> Upitna kvaliteta školovanog kadra. Manjak stručnog kadra. Manjak suvremenih znanja iz poljoprivrede i održivog upravljanja prirodnim resursima.</p>	<p>Povjerenje</p> <p><i>Ispitanici upozoravaju na:</i> Stanovništvo koje njeguje međuljudske odnose, povjerenje i suradnju, stari. S obzirom na stanje prije 20 godina, povjerenje je slabije. Posljedice ratnih zbivanja i povijesno nasljeđe općenito slabe povjerenje među ljudima.</p>	<p>Ekološka dimenzija</p> <p><i>Ispitanici upozoravaju na:</i> Nema infrastrukture za otpadne vode — ugrožene rijeke. Neadekvatno odlaganje otpada. Utjecaj akumulacije na vodostaj rijeka. Minirana područja. Ne/organiziranost upravljanja prirodnim resursima — sječa šuma i kamenolomi.</p>
<p>Zdravlje</p> <p><i>Ispitanici upozoravaju na:</i> Starenje stanovništva — bolesti povezane sa starenjem. Maligne bolesti.</p>	<p>Norme uzajamnosti</p> <p><i>Ispitanici upozoravaju na:</i> Zloupotreba činjenja usluga slabi povjerenje među ljudima. Ovdje negativan oblik normi uzajamnosti izravno slabi povjerenje. To je proces koji se u Lici događa tijekom cijelog razdoblja tranzicije.</p>	<p>Ekonomska dimenzija</p> <p><i>Ispitanici upozoravaju na:</i> Nezaposlenost mladih i ljudi srednje dobi. Neopremljenost OPG-a — infrastruktura, mehanizacija, znanja. Neorganiziranost tržišta i siva zona.</p>
<p>Vještine</p> <p><i>Ispitanici upozoravaju na:</i> Tradicionalna znanja se ne prenose na nove naraštaje.</p>	<p>Mreže povezanosti</p> <p><i>Ispitanici upozoravaju na:</i> Velik broj udruga civilnog društva koje nisu aktivne. Mali broj udruga koje se bave ljudskim pravima i/ili koje su povezane s okupljanjem i zajedničkim djelovanjem za postizanje općeg dobra zajednice.</p>	<p>Sociokulturna dimenzija</p> <p><i>Ispitanici upozoravaju na:</i> Demografska slika stanovništva. Manjak znanja i informiranosti. Slabljenje međuljudskih odnosa prodorom suvremenih oblika komunikacije i urbanog života.</p>
		<p>Politička dimenzija</p> <p><i>Ispitanici upozoravaju na:</i> Manjak suradnje s lokalnim zajednicama i stručnjacima kod važnih odluka.</p>

MOGUĆNOSTI RAZVOJA I PREPORUKE ZA BUDUĆNOST

LJUDSKI KAPITAL	SOCIJALNI KAPITAL	ODRŽIVI RAZVOJ
Znanje <i>Ispitanici predlažu:</i> Usvajanje suvremenih znanja s područja poljoprivrede i održivog korištenja prirodnih resursa. Znanja o izgradnji postrojenja i proizvodnji alternativnih oblika energije. Učenje stranih jezika. Obrazovanje s područja medicine, agronomije i turizma. Informatičko doškolovanje.	Povjerenje <i>Ispitanici predlažu:</i> Očuvati tradicionalne odnose suradnje, pomoći i pomaganja — iskoristiti razinu povjerenja i pomaganja među starijim stanovništvom, osobito s pomoću udruga civilnog društva preko kojih bi članovi uvidjeli mogućnosti međusobnog pomaganja i pozitivnih oblika normi uzajamnosti. Time bi se izravno jačalo povjerenje.	Ekološka dimenzija <i>Ispitanici predlažu:</i> Nema industrijskog onečišćenja, velike koncentracije stanovništva i intenzivne poljoprivrede, zbog toga valja nastojati na očuvanju i održivom korištenju prirodnih resursa. Korištenje alternativnih izvora energije.
Zdravlje <i>Ispitanici predlažu:</i> Klinike dostupne domaćem stanovništvu i zdravstveni turizam (lječilišta). Umirovljenički domovi.	Norme uzajamnosti <i>Ispitanici predlažu:</i> Iskorijeniti amoralni familizam, rođijaštvo i nepotizam jer izravno narušavaju povjerenje među ljudima. Kroz djelovanje civilnog društva javno se suprotstaviti negativnim oblicima socijalnog kapitala. Prikazati norme uzajamnosti u pozitivnom svjetlu pomoći, pomaganja i suradnje.	Ekonomska dimenzija <i>Ispitanici predlažu:</i> Uzgoj organske hrane (finalizacija proizvoda iz poljoprivrede) — ekološka poljoprivreda. Samo/zapošljavanje u proizvodnom i uslužnom sektoru — sinergija poljoprivrede i turizma.
Vještine <i>Ispitanici predlažu:</i> Tradicijska znanja (osobito u pripremi organske hrane) iskoristiti u turističke svrhe (kao i tradicijsku gradnju).	Mreže povezanosti <i>Ispitanici predlažu:</i> Iskoristiti trenutačno stanje međuljudske povezanosti i pomaganja (na lokalnoj razini) i time razvijati solidarnost, povjerenje; zajedno doći do zaključka kako se razvojem civilnog društva mogu ostvariti vlastiti i zajednički interesi i ciljevi.	Sociokulturna dimenzija <i>Ispitanici predlažu:</i> Omogućiti dostupnost obrazovanja za suvremena i lici potrebna zanimanja. Poboljšati kvalitetu zdravstvene usluge. Obogatiti kulturne sadržaje. Koristiti tradiciju i tradicijska znanja za poboljšanje kvalitete života (dodatni prihodi).
		Politička dimenzija <i>Ispitanici predlažu:</i> Dodatnu i konačnu liberalizaciju lokalne politike, prihvaćanje stručnog mišljenja i potreba stanovništva. Pronatalitetna i imigracijska politika.